

digital, management), areas of activity of school circles; the connection of the training of future teachers to the organization of extracurricular work with various educational components within the educational programs of the educational institution, the display of a holistic amount of knowledge as an example of the simultaneous implementation of all methodological approaches (humanistic-oriented, competence-oriented, targeted, resource-oriented, creative, complex, project, technological, structural-component approaches); inclusion of all necessary methodological approaches (humanistic-oriented, competence-oriented, target, resource-oriented, creative, complex, project, technological, structural-component approaches) in the training program of future teachers to achieve the set goals; clear definition of knowledge, abilities and skills that students should acquire in order to be able to effectively organize extracurricular work; taking into account the components of training future teachers for the organization of extracurricular work: motivational, educational, activity and creative; compliance with the requirements of systematicity in the construction of the learning process, aimed at mastering the method of organizing extracurricular work, within the professional training of future teachers; orientation to the professional growth of future teachers and continuous education.

Key words: *methodology, circle, new Ukrainian school, future teachers, professional training, methodological approaches, extra-school work*

Стаття надійшла до редакції 11.04.2024 р.

УДК 378.011.3-051:373.2]:373.2(100)

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2024.33.309936](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2024.33.309936)

ОЛЕНА ГНІЗДІЛОВА

ORCID: 0000-0001-7706-2427

ВІТА КОВАЛЬ

ORCID: 0000-0003-4172-846

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «СІМЕЙНЕ І СУСПІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВАХ»

У статті презентовано досвід викладання студентам дошкільного профілю навчальної дисципліни «Сімейне і суспільне виховання дошкільників у зарубіжних державах».

Ключові слова: *професійна підготовка, майбутній вихователь, активні форми організації освітнього процесу, інтерактивні засоби навчання, самотійна робота.*

Постановка проблеми. Реформування української системи освіти, її інтеграція у світовий простір, зміна вектора державної освітньої політики на розвиток і творчу самореалізацію кожної дитини зумовлюють підвищення вимог до педагога, його особистісних якостей, рівня професійної підготовки і сформованості загальнопедагогічних умінь. Особливо вагомим у цьому контексті постає такий аспект професійної освіти, як підготовка майбутніх вихователів дітей раннього і дошкільного віку, оскільки базис життєво необхідних компетентностей закладається саме у дошкільному дитинстві. Це детермінує вимогу формування таких педагогів для закладів дошкільної освіти, які не тільки спроможні виконувати покладені на них обов'язки на високому професійному рівні, всебічно формувати особистість дитини дошкільного віку, але й знаходити нестандартні, ефективні способи і шляхи вирішення освітніх завдань, черпаючи ідеї і новації в зарубіжній педагогічній думці та практиці.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Різні аспекти підготовки майбутніх вихователів в умовах багаторівневої професійної освіти в Україні висвітлено в роботах Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Голоти, І. Дичківської, Л. Загородньої, Л. Зданевич, Л. Лохвицької, Н. Миськової, Т. Танько тощо. Професійно-педагогічну підготовку фахівців дошкільної освіти в університетах Швеції у дисертаційній роботі дослідила Н. Карпенко (2010). Розвиток системи підготовки педагогічних кадрів у Франції (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) був предметом дисертаційного дослідження

В. Лащихіної (2009). В епіцентрі наукових пошуків А. Сбруєвої, О. Галуса, Л. Шапошнікової, М. Чепіль тощо є становлення і розвиток порівняльної педагогіки як науки.

У контексті нашого дослідження інтерес викликають монографії «Професійна підготовка дошкільних педагогів у країнах Західної Європи: теорія і практика» (Н. Мельник, 2016) та «Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти в країнах Східної Європи» (М. Олійник, 2015) і їхні докторські дисертації. *Особливості змісту і форм організації професійної підготовки майбутніх вихователів у системі вищої освіти зарубіжних країн* висвітлювали Л. Зданевич (держави Азіатсько-тихоокеанського регіону, 2013), О. Сулима (ФРН, 2015), О. Бусова (КНР, 2021), О. Карпенко (Австрія, 2022).

Попри наявну значну кількість наукових праць і належне розроблення вітчизняними вченими різних аспектів компаративної педагогіки, які є близькими до аналізованої, недостатньо висвітленими є питання специфіки викладання порівняльної дошкільної педагогіки, а саме впровадження інтерактивних форм і методів навчання під час вивчення одного з обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів дошкільного профілю – дисципліни «Сімейне і суспільне виховання дошкільників у зарубіжних державах». Потреба з'ясувати особливості професійної підготовки бакалаврів дошкільного профілю у педагогічних університетах у процесі вивчення компаративної дошкільної педагогіки зумовила вибір теми публікації.

Мета наукової розвідки полягає у розкритті впливу специфіки авторської методики викладання курсу на якість підготовки фахівців дошкільної галузі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Один із шляхів удосконалення професійної підготовки педагогів для дошкільної галузі у світлі сучасних вимог і новітніх соціально-культурних потреб суспільства вбачаємо в оновленні змісту освітніх компонентів, індивідуалізації процесу професійного становлення, пошуку нових форм, методів і засобів організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

З метою задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб щодо підвищення якісного рівня підготовки фахівців дошкільної освіти освітнього ступеня «бакалавр» з питань створення національного освітнього простору шляхом інтегрування зарубіжного досвіду та інноваційних технологій було запроваджено в освітній процес Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка навчальну дисципліну «Сімейне і суспільне виховання дошкільників у зарубіжних державах». На вивчення дисципліни відводиться 120 годин, що становить 4 кредити ECTS, з них: 16 годин лекційних, 20 годин практичних занять, 84 години – самостійна робота. Завершується опанування дисципліни екзаменом.

Розроблена навчальна дисципліна зорієнтована на конкретну практичну діяльність, тобто розгляд не лише науково-теоретичної інформації, а головним чином, на формування у майбутніх вихователів ЗДО здатності до аналітичної і інноваційної діяльності. У силабусі та робочій програмі навчальної дисципліни передбачено програмові результати навчання: аналізувати стан розвитку дошкільної освіти в Україні та в зарубіжних державах, порівнювати надбання світової педагогічної думки та практики з вітчизняними, виявляти типові та відмінні ознаки, специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку, трансформувати міжнародний педагогічний досвід у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти, формувати здатність творити власний особистісно-орієнтований стиль освітньої діяльності, використовувати здобутки зарубіжної педагогічної теорії та освітньої практики для удосконалення вітчизняної дошкільної освіти.

Робоча навчальна програма з цього освітнього компоненту є досить насиченою і містить історію розвитку суспільного дошкільного виховання у світі; детальний аналіз розвитку систем дошкільної освіти у провідних зарубіжних державах; можливості оновлення структури та змісту дошкільної освіти у провідних країнах світу і в країнах, що розвиваються. До робочої навчальної програми включено також теми, присвячені специфіці сімейного і суспільного дошкільного виховання в умовах різних політичних і соціально-економічних систем, проблемам підготовки педагогічних кадрів для дошкільних установ. Студенти набувають знань про моделі дошкільної освіти, концепції, на яких ґрунтуються системи суспільного дошкільного виховання, специфіку організації освітнього процесу в дошкільних закладах у різних державах світу.

Навчальна дисципліна «Сімейне і суспільне виховання дошкільників у зарубіжних державах» є платформою для ознайомлення з інноваціями, що мають місце у царині педагогічної компаративістики, у світі та в Україні, запорукою популяризації напрацювань не лише в кордонах країни, а й у зарубіжжі. Студенти вивчають компаративну дошкільну педагогіку через призму сприйняття життя і творчої діяльності зарубіжних педагогів (П. Кергомар, М. Монтессорі, Р. Оуена, Ж.-Ж. Піаже, Ф. Фрьобеля, Р. Штейнера та ін.), які стояли у витоків зародження суспільного дошкільного виховання у світі, сприяли становленню систем дошкільної освіти в кожній з держав, вплинули на формування законодавчої бази у галузі освіти та появу традицій та інновацій (Г. Доман, З. Дьенеш, М. Ібука, Д. Кюїзенер, С. Лупан, К. Орф, Ш. Сузукі, М. Шичида тощо). Значна увага приділена сучасним авторським методикам провідних країн

світу, тим педагогічним аспектам творчості зарубіжних педагогів, які співзвучні ідеям вітчизняної особистісно-орієнтованої парадигми виховання.

Опанування цієї дисципліни відбувається у таких формах організації навчальної діяльності, як лекції, практичні заняття і самостійна робота. Загальний обсяг лекційних годин становить 16 годин і передбачає використання як традиційних, так і інтерактивних форм, методів і засобів навчання.

Авторський досвід викладання засвідчує, що лектор будує і подає студентам систему поглядів на основі компіляції фактів, дібраних із різних джерел – вітчизняної і зарубіжної періодичної преси, Інтернет-мережі, дисертаційних робіт, навчальних посібників, підручників, матеріалів науково-практичних конференцій тощо. В основу лекційного викладу матеріалу покладена впорядкована системна інформація, що спонукає студентів до самостійного мислення і пошуку додаткових джерел інформації, поглиблення і систематизації наявних наукових уявлень, допомагає усвідомити об'єктивні закономірності процесу підготовки до впровадження зарубіжних ідей і технологій в сучасному закладі дошкільної освіти.

Сучасний рівень ведення навчального курсу «Сімейне і суспільне виховання дошкільників у зарубіжних державах» орієнтує викладача на перехід від педагогічного традиціоналізму до впровадження нових форм і методів навчальної роботи у ЗВО. З цією метою запроваджено читання інтерактивних лекцій, які дозволяють поєднати керівну роль педагога з високою активністю студентів на основі використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій. Предметною підтримкою в організації навчального процесу з курсу виступають мультимедійні технічні засоби навчання. Ефективність використання мультимедійних технологій і засобів під час вивчення навчальної дисципліни забезпечується поєднанням кількох інформаційних середовищ: текст, відео, фотографії, високоякісний звуковий супровід.

Для більш ефективного викладення навчального матеріалу ми пропонуємо одну з інтерактивних форм навчання у закладі вищої освіти – візуальну лекцію. Кожна лекція має сталу побудову. Проведення лекцій супроводжується розробленими мультимедійними презентаціями, демонстрацією наочності за допомогою теле- і відео-фрагментів, в яких розкрито вузлові моменти тем і які коментує лектор. Ефективність використання лекцій-візуалізацій під час вивчення навчальної дисципліни забезпечується раціональним поєднанням кількох інформаційних середовищ: текст, відео, фотографії, високоякісний звуковий супровід. Візуальна форма подачі лекційного матеріалу (низка взаємозалежних відео-фрагментів, фотографій, схем, таблиць, слайдів) не лише доповнює аудіальну інформацію, а й виступає носієм нового змісту.

Використання відео-фрагментів під час лекційних занять удосконалює організацію викладання, урізноманітнює способи подачі нового навчального матеріалу, забезпечує гнучкість процесу навчання, стимулює до самостійного пошуку інформації, активізацію процесу самонавчання. Наприклад, перегляд відео-фрагментів випусків новин телевізійного каналу 1+1 Істрії ТСН «Рецепти росту» під час лекційного заняття на тему «Дошкільна освіта у країнах Північно-Західної Європи» є засобом отримання нової інформації про дошкільні заклади Швеції і Данії. Візуальна форма подачі навчального матеріалу, що використовується під час лекційного заняття, нагадує віртуальні подорожі, в ході яких студенти отримують нову, інколи навіть суперечливу інформацію, що потребує ретельної переробки, аналізу, порівняння.

Компаративний аналіз дозволяє майбутнім вихователям виокремити спільні виховні стратегії й пріоритети у дошкільній освіті шведських і данських дітей: довіра і повага між суб'єктами освітнього процесу, співдружність і рівність, самостійність і керована свобода, емоційне благополуччя дитини, акцент на фізичному розвитку, загартування, педоцентризм. Поряд з цим, студенти виявляють суто специфічні для кожної держави характеристики. Як от, гендерно-нейтральне виховання дитлахів у дошкільних закладах Швеції, декретні відпуски для татусів і активна участь вихователів-чоловіків у освітньому процесі дитячих садків Данії.

Викладання лекційного матеріалу здійснюється шляхом надання викладачем нової інформації про специфіку виховання маленьких громадян у різних державах світу (Німеччина, Японія, США, Велика Британія, Франція, Фінляндія, Китай, Корея тощо), про методики виховання і навчання дітей дошкільного віку в дошкільних установах зарубіжжя. За допомогою Історій ТСН на 1+1 студенти порівнюють особливості дошкільного виховання у Польщі, Франції, Північній Кореї. У них формується пізнавальний інтерес до змісту тем навчального предмета для майбутнього самостійного осмислення візуальної інформації, доопрацювання, інтерпретації та привласнення знань і подальшого їх використання в професійній діяльності.

Студенти набувають знань про моделі дошкільної освіти, концепції, на яких ґрунтуються системи зарубіжного суспільного дошкільного виховання, специфіку організації навчально-виховного процесу в дошкільних закладах зарубіжжя, з'ясовують та оцінюють реальний стан освітньої системи у певній

країні, дізнаються про її історію та традиції, географічне положення, суспільну організацію, політичні та економічні умови, які й визначають розвиток дошкільної освіти.

Сприймання аудіально-візуального лекційного матеріалу активізує всі психічні процеси майбутніх фахівців дошкільної освіти, допомагає встановлювати логічні зв'язки між слайдом та науково-методичним словесним коментарем, спонукає їх до самостійного мислення і пошуку додаткових джерел інформації, а також має на меті налагодження діалогової комунікації в системі «студент – викладач» і підвищення мотивації до педагогічної діяльності.

Вагоме місце у структурі навчальної дисципліни посідають практичні заняття. Джерелами інформації для студентів при підготовці до практичних занять на сучасному етапі виступають, перш за все, наукові статті в Інтернет-мережі, відеоролики з популярного відеохостингу YouTube, наукові статті у педагогічних періодичних виданнях, підручники. Так, авторська пізнавальна передача про фінські дитячі садки за участю лікаря Є. Комаровського на телеканалі «Інтер» була дієвим приводом для проведення практичного заняття про специфіку організації освітнього процесу в дошкільних закладах Фінляндії державної і приватної форм власності, сприяла кращому розумінню й засвоєнню навчального матеріалу.

Ефективними формами проведення практичних занять з освітнього компонента виступають дискусії, перегляди й обговорення відео-фрагментів, фільмів і слайд-презентацій, захист міні-проектів. Під час практичних занять студенти систематизують і закріплюють знання, розвивають уміння доказово висловлювати свої думки, вести діалог і опонувати, використовуючи понятійний апарат порівняльної педагогіки, формують пошуково перетворювальний стиль мислення.

Корисними є аудіовізуальні матеріали YouTube каналу, які активно використовують студенти при підготовці до практичних занять. Українські блогери, які поїхали у різні зарубіжні держави під час війни, ведуть розповідь про повсякденне життя місцевих жителів, знайомлять із сімейним життям людей (від започаткування шлюбу, народження дітей, допологових і післяпологових традицій, умов виховання дітей в родині з різним соціальним і майновим статусом, з відвідуванням ясел і садків різної форми власності тощо) у різних кутках світу (Німеччина, Іспанія, Швеція, Норвегія, Данія, Швейцарія, США, Хорватія тощо). У цьому контексті цікавити можуть бути авторські блоги Lena light, Олеся Українка, Irena El, Vadum Ovchar та ін. Аудіовізуальні матеріали, вміщені на цьому каналі, можна ефективно відтворювати як на лекційному занятті у певному дидактичному режимі, так і з іншою дидактичною метою на практичному занятті. Студенти отримують можливість порівнювати економічну ефективність дошкільної освіти в розвинених державах і країнах, що розвиваються, виявляють пропозиції і соціальний попит на сімейне чи суспільне дошкільне виховання в столичних і провінційних містах, формулюють й переконливо відстоюють свою позицію й толерантно ставляться до інших поглядів, якщо вони підкріплені достатньо аргументованими відеоматеріалами.

Компаративний аналіз дозволяє студентам дійти висновку, що домінуючими компонентами систем дошкільної освіти у розвинених державах світу є принципи дитиноцентризму і педоцентризму, які у сукупності їх застосування дозволяють дитині пізнати себе і світ без регламентованого навчання за задалегідь розробленими навчальними програмами, встановлювати довірливу партнерську взаємодію дітей і дорослих, розвиватися на основі власних бажань та інтересів, задатків і здібностей, максимально самореалізуватися, що є неодмінною умовою особистого щастя кожного малюка та суспільного прогресу.

Під час зіставлення систем дошкільної освіти у зарубіжжі та характеристики стратегії освітньої політики ряду країн у сфері дошкільної освіти студенти поглиблюють свої знання та вдосконалюють навички порівняння, вміння виділяти головне та суттєве, загальне та специфічне, виявляти позитивні й негативні аспекти зарубіжного педагогічного досвіду в галузі дошкільної освіти. Майбутніх вихователів вражає відсутність стандартних будівель, інтер'єрна простота, багатофункціональність приміщень, нетиповість планування території зарубіжних дошкільних закладів, відсутність гарячого харчування, необов'язковість денного сну та інші специфічні для зарубіжної системи освіти ознаки. Аналіз освітнього середовища дошкільних закладів доводить, що часто не вишуканий, але практичний і функціональний розвивально-ігровий простір, сприяє невимушеному навчанню малюків, привертає їхню увагу і викликає у дітей інтерес і цікавість, тим самим спонукаючи їх до експериментування і до здобуття усвідомленого досвіду. У результаті такої роботи студенти з'ясовують специфічні для тієї чи тієї держави світу особливості, виявляють спільне і відмінне, розкривають національні особливості різних освітніх систем.

Дієвими мультимедійними засобами підготовки майбутніх вихователів до практичних занять з навчальної дисципліни є інтернет-сервіси (блоги; форуми; чати; фото-, відео-хостинги, відео-конференції тощо). Сервіси комунікацій дозволяють отримати достовірну інформацію про специфіку організації освітнього процесу в державних і приватних дошкільних закладах Європи. Інформаційно-комунікаційні технології стають хорошим помічником та підтримкою для студентів, допомагають

цікаво та доступно підготувати цікаві матеріали для проведення практичного заняття. До кожного семінару студенти опрацюють декілька джерел, їх переосмислюють, узагальнюють, систематизують власні знання з подальшою презентацією у вигляді усної доповіді, унаочнення за допомогою слайд-презентації та відео-фрагментів.

Для поточного контролю знань студентів замість звичайного письмового тестування нами було використано навчальну платформу «Kahoot!», яка є зручним інструментом для створення тестів. Платформа дозволила нам проводити онлайн-тестування способом віртуального класу (virtual classroom), коли до опитування залучалися всі студенти академічної групи, що були присутні на заняттях в аудиторії. У цьому випадку питання та варіанти відповідей з'являлися на екрані проектора та комп'ютера викладача, а відповідали студенти зі своїх мобільних телефонів. Безкоштовний доступ дав нам можливість створювати такі типи запитань: вікторину (quiz), тобто питання з «множинним вибором», коли студенту дається кілька варіантів відповідей і він обирає один або кілька правильних, та «вірно-невірно» (true or false), коли студентові пропонується два взаємовиключних варіанти відповіді. Для візуалізації питань ми користувалися банком зображень, додавали їх до запитань або використовували як відповіді. За кожну правильну відповідь ми визначали певну кількість балів, що дозволило дізнатися як відповідав на запитання кожен студент і побудувати діаграми успішності академічної групи. Навчальні комп'ютерні ігри створюють умови кращого засвоєння матеріалу та активізують пізнавальну діяльність студентів.

Невід'ємною складовою змісту навчальної дисципліни є самостійна робота (84 год.), яка спрямована на розвиток активного та творчого навчання, стимулює бажання студентів до накопичення інформації, отримання нових знань, досвіду та формування гнучких навичок. Зміст курсу передовсім спрямований на розвиток інтересу майбутнього вихователя до самоосвітньої діяльності. Тому в процесі викладання окресленої навчальної дисципліни моделюємо освітнє середовище, яке стимулює самосвітні процеси. З цією метою студентам пропонується розлогий список рекомендованої літератури, сформульовані творчі завдання для самостійної роботи майбутніх вихователів, які потребують не тільки виконання, але й презентації. Формами самостійної роботи можуть бути аналіз наукових і науково-популярних статей зарубіжних і вітчизняних авторів, складання анотацій до наукових текстів, заповнення таблиць, написання рефератів, підготовка доповідей і слайд-презентацій, пошук нових тематичних джерел і відео-фрагментів. Труднощі при виконанні самостійної роботи виникають у студентів при аналізі суперечливої інформації про стан освітньої практики у зарубіжних дошкільних установах, що вміщено в наукових джерелах і на Інтернет-сайтах. Найбільш складним є не стільки пошук і збір джерел, скільки їх ґрунтовний аналіз, виключення з розгляду матеріалів, які не заслуговують на довіру або стосуються малозначущих деталей.

У фокусі самостійного пошуку майбутніх вихователів є система дошкільної освіти однієї держави (за вибором студента). Це завдання дає змогу студентам усвідомлено засвоїти знання про загальні і специфічні особливості сімейного і суспільного виховання дітей тієї країни, яка за рядом обставин, причин, мотивів їх зацікавила. Систематичний, планомірний збір розрізненої інформації, окремих фактів, їх екстраполяція, узагальнення, систематизація і створення власного презентаційного матеріалу, в якому розкриваються всі складові елементи системи дошкільної освіти обраної держави (сім'я, старші члени родини, які часто не беруть участі у вихованні дітей, дошкільні заклади різного типу, підпорядкування і форми власності, бебісітери чи денні мами, неформальні організації, заклади, де ведеться підготовка дошкільних педагогів тощо) підкреслює унікальність проробленої кожним здобувачем вищої освіти пошукової роботи і являє ґрунтовний доробок про регіональні й неповторні особливості виховання малюків у різних куточках світу.

Самостійний пошук студентів спрямовує викладач. Аналіз відеозаписів, кінострічок сприяє розвитку вміння самостійного мислення у майбутніх вихователів шляхом індивідуальних спостережень, умовисновків, появи внутрішньої потреби у знаннях, захопленості навчальним предметом, бажанням відтворювати побачене, осмислене у власній професійній діяльності. З цією метою для перегляду студентам було запропоновано зарубіжний документальний фільм «Малюки» (2010, режисер Томас Бельмас). Аналіз фільму допоміг їм скласти порівняльну характеристику умов життя і розвитку чотирьох дітей немовлячого і раннього віку, народжених в один час, але в різних державах світу (Марі з Японії, Байяра з Монголії, Хетті з США і Поніхао з Намібії). Студенти отримують багато нової інформації про специфіку виховання малюків у Африці, Азії та Європі відповідно до традицій їхнього соціуму, у них виникає бажання переосмислити побачене. Цей аудіовізуальний матеріал створює передумови для проведення узагальнюючого практичного заняття на тему «Специфіка організації сімейного виховання дітей в зарубіжних державах», стає підґрунтям для жвавих дискусій між суб'єктами навчальної діяльності про спільні та відмінні особливості сімейного виховання малюків азіатів, європейців, африканців. Студенти доходять висновку, що успіх сімейного виховання значною мірою залежить від організації домашнього побуту, традицій сімейного життя, сформованих сімейних цінностей, а стиль життя родини, що включає в себе внутрішньо-сімейний етикет і традиції, взаємопов'язаний з

культурою тієї чи іншої нації. Важливим є підведення студентів до висновку про те, що щастя дітей не залежить від добробуту сім'ї, рівня освіти її членів, для щастя малюкам потрібна материнська любов і турбота.

Візуальна інформація впливає на різні органи чуття й на інтелектуальну сферу того, хто навчається, сприяє найбільшому ефекту сприйняття, переробці і запам'ятовуванню цієї інформації. Чим більше аналізаторів беруть участь у сприйнятті інформації, тим успішніше виконується діяльність; аудіовізуальні матеріали сприяють мимовільному запам'ятовуванню матеріалу, зумовленого емоційним співпереживанням від того, що відбувається на екрані.

Висновки. Отже, освітній компонент «Сімейне і суспільне виховання дошкільників у зарубіжних державах» є інтегрованим доповненням до обов'язкових дисциплін професійної підготовки майбутніх вихователів. Опанування змісту цієї професійно-орієнтованої навчальної дисципліни сприяє оволодінню студентами інформацією про специфіку зарубіжної виховної практики у галузі дошкільної освіти, формуванню відкритого педагогічного мислення, завдяки якому засвоюється все, що є кращим у сфері освіти. Майбутній вихователь вчиться на основі зіставлення виявляти кращі здобутки світової культури і досягнення в освітній сфері цивілізованих країнах світу, використовувати передовий педагогічний досвід для удосконалення національної системи освіти і власного майбутнього професійного саморозвитку. Опанування цієї дисципліни забезпечує усвідомлення професійної значущості здобутих знань, обрання їх за орієнтир у власній педагогічній діяльності, прогресивний поступ у обраній професії вихователя, що дозволяє повною мірою реалізувати власні професійні можливості на основі наявних фахових знань, умінь, навичок, особистісних якостей та супроводжується безперервним саморозвитком педагога для задоволення існуючих освітніх суспільних та особистісних запитів і потреб і самоактуалізацією кожного здобувача вищої освіти. Вивчення цього освітнього компоненту збагачує фаховий світогляд і діяльність вихователя знаннями світових надбань і тенденцій, регіональних та національних особливостей в дошкільній освіті, специфіки створення освітнього середовища.

Список використаних джерел

- Гнізділова, О. А. (2016). «Порівняльна дошкільна педагогіка» у системі професійної підготовки майбутнього вихователя. *Scientific horizons-2016. Pedagogical sciences: materials of the XII International scientific and practical conference* (pp. 68-70). Sheffield.
- Гнізділова, О. А. (2016). Порівняльна дошкільна педагогіка як інтердисциплінарна галузь наукового знання. В кн. В. М. Лабунець (Ред.), *Педагогічна освіта: теорія і практика*: зб. наук. пр. (Вип. 21, ч. 2, с. 173-179). Кам'янець-Подільський.
- Гнізділова, О. А., Коваль, В. М. (2024). *Сімейне і суспільне виховання дошкільників у зарубіжних державах*: робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка.
- Зданевич, Л. (2013). Особливості підготовки майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти до професійної діяльності в країнах Західної Європи та азіатсько-тихоокеанського регіону. *Педагогіка та психологія професійної освіти*, 4, 253-262.
- Карпенко, Н. (2010). *Професійно-педагогічна підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Швеції*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Київ.
- Карпенко, О. (2022). Підготовка вихователів закладів дошкільної освіти в Австрії. *Перспективи та інновації науки. Педагогіка. Психологія. Медицина*, 9 (14), 139-148.
- Лашихіна, В. П. (2009). *Розвиток системи підготовки педагогічних кадрів у Франції (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)*. (Дис. канд. пед. наук). Київ.
- Мельник, Н. І. (2016). *Професійна підготовка дошкільних педагогів у країнах Західної Європи: теорія і практика*: монографія. Умань: ФОП Жовтий О. О.
- Мкртчян, О. А. (2021). Підготовка майбутніх вихователів до патріотичного виховання дошкільників в Україні та Китаї. В кн. *Professional Education: Methodology, Theory and Technologies = Професійна освіта: методологія, теорія та технології*: зб. наук. пр. ДВНЗ "Переяслав-Хмельницьк. держ. вищ. навч. закл. ім. Г. Сковороди" (Вип. 14, с. 217-232). Переяслав.
- Олійник, М. І. (2015). *Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти в країнах Східної Європи*: монографія. Чернівці: Родовід.
- Сулима, О. В. (2015). *Професійна підготовка вихователів дошкільних закладів у системі вищої освіти Федеративної Республіки Німеччини*. (Дис. канд. пед. наук). Київ.
- Gnizdilova, Elena. (2016). Comparative preschool pedagogy as an interdisciplinary branch of science. In Marija Chepil, Anna Marta Zukowska, Oresta Karpenko (Eds.), *In the Sphere of Education and Artistic Work* (pp. 11-17). Drohobych: Publishing department of Drohobych State Pedagogical Ivan Franko University.

References

- Hnizdilova, O. A. (2016). «Porivnialna doshkilna pedahohika» u systemi profesiinoy pidhotovky maibutnoho vykhovatelya [“Comparative Preschool Pedagogy” in the system of professional training of the future teacher]. In *Scientific horizons-2016. Pedagogical sciences: materials of the XII International scientific and practical conference* (pp. 68-70). Sheffield [in Ukrainian].
- Hnizdilova, O.A. (2016). Porivnialna doshkilna pedahohika yakinterdystsyplinarna haluz naukovoho znannia [Comparative preschool pedagogy as an interdisciplinary branch of scientific knowledge.]. In V. M. Labunets (Ed.), *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka [Pedagogical Education: Theory and Practice]: zb. nauk. pr.* (Is. 21, p. 2, pp. 173-179). Kamianets-Podilskyi [in Ukrainian].
- Hnizdilova, O. A., & Koval, V. M. (2024). *Simeine i suspilne vykhovannia doshkilnykiv u zarubizhnykh derzhavakh [Family and social education of preschoolers in foreign countries]: robocha prohrama navchalnoi dystsypliny dlia studentiv spetsialnosti 012 Doshkilna osvita.* Poltava: PNPV imeni V.H. Korolenka [in Ukrainian].
- Gnizdilova, Elena. (2016). Comparative preschool pedagogy as an interdisciplinary branch of science. In Marija Chepil, Anna Marta Zukowska, Oresta Karpenko (Eds.), *In the Sphere of Education and Artistic Work* (pp. 11-17). Drohobych: Publishing department of Drohobych State Pedagogical Ivan Franko University [in English].
- Karpenko, N. (2010). *Profesiino-pedahohichna pidhotovka fakhivtsiv doshkilnoi osvity v universytetakh Shvetsii [Professional and pedagogical training of preschool education specialists in Swedish universities].* (Extended abstract of PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
- Karpenko, O. (2022). Pidhotovka vykhovatelyv zakladiv doshkilnoi osvity v Avstrii [Training of preschool teachers in Austria]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky. Pedahohika. Psykholohiia. Medytsyna [Perspectives and Innovations of Science. Pedagogy. Psychology. Medicine]*, 9 (14), 139-148 [in Ukrainian].
- Lashchykhina, V. P. (2009). *Rozvytok systemy pidhotovky pedahohichnykh kadriv u Frantsii (druha polovyna XX – pochatok XXI st.) [Development of the system of training of pedagogical personnel in France (second half of the 20 th – beginning of the 21 st century)].* (PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
- Melnyk, N. I. (2016). *Profesiina pidhotovka doshkilnykh pedahohiv u krainakh Zakhidnoi Yevropy: teoriia i praktyka [Professional training of preschool teachers in the countries of Western Europe: theory and practice]: monohrafiia.* Uman: FOP Zhovtyi O. O. [in Ukrainian].
- Mkrtichian, O. A. (2021). Pidhotovka maibutnykh vykhovatelyv do patriotychnoho vykhovannia doshkilnykiv v Ukraini ta Kytai [Preparation of future educators for patriotic education of preschoolers in Ukraine and China]. In *Professional Education: Methodology, Theory and Technologies =Profesiina osvita: metodolohiia, teoriia ta tekhnolohii: zb. nauk. pr.* (Is. 14, pp. 217-232). Pereiaslav [in Ukrainian].
- Oliinyk, M. I. (2015). *Pidhotovka maibutnykh fakhivtsiv doshkilnoi osvity v krainakh Skhidnoi Yevropy [Training of future specialists in preschool education in the countries of Eastern Europe]: monohrafiia.* Chernivtsi: Rodovid [in Ukrainian].
- Sulyma, O. V. (2015). *Profesiina pidhotovka vykhovatelyv doshkilnykh zakladiv u systemi vyshchoi osvity Federatyvnoi Respubliky Nimechchyny [Professional training of preschool teachers in the higher education system of the Federal Republic of Germany].* (PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
- Zdanevych, L. (2013). Osoblyvosti pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv haluzi doshkilnoi osvity do profesiinoy diialnosti v krainakh Zakhidnoi Yevropy ta aziatsko-tykhookeanskoho rehionu [Peculiarities of training future specialists in the field of preschool education for professional activities in the countries of Western Europe and the Asia-Pacific region]. *Pedahohika ta psykholohiia profesiinoy osvity [Pedagogy and Psychology of Professional Education]*, 4, 253-262 [in Ukrainian].

HNIZDILOVA O., KOVAL V.

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE EDUCATORS IN THE PROCESS OF STUDYING THE EDUCATIONAL COMPONENT “FAMILY AND SOCIAL EDUCATION OF PRESCHOOLERS IN FOREIGN COUNTRIES”

The relevance of the research issue is due to the updating of the content of modern preschool and professional education, European integration processes in the educational system of Ukraine, society's demand for educators of early and preschool children who are not only able to fulfill the duties assigned to them at a high professional level, comprehensively form the personality of a preschool child age, but also to find non-standard, efficient methods and ways of solving educational tasks, drawing ideas and innovations from foreign pedagogical thought and practice. The purpose of the research is to reveal the impact of the specifics of the author's method of teaching the educational course “Family and Social Education of Preschoolers in Foreign Countries” on the quality of training of specialists in the preschool field at the bachelor's level of education and qualification. The article presents the experience of teaching this educational component to students majoring in preschool education at Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University. The course content in the professional formation of the future educator of early and preschool children, which consists of two modules, is

revealed. The program learning outcomes that future specialists majoring in preschool education should master while studying the specified course are named.

In the process of mastering the educational component, students analyze the state of development of preschool education in Ukraine and in foreign countries, compare the assets of world pedagogical thought and practice with domestic ones, identify typical and distinctive features, the specifics of the educational process and development of early and preschool children, transform international pedagogical experience into modern educational space of a preschool education institution, form the ability to create their personal-oriented style of educational activity, use the achievements of foreign pedagogical theory and educational practice to improve domestic preschool education.

Attention is focused on the introduction of active forms of the educational process organization in the institution of higher education (lecture-visualization, lecture with multimedia support) and the use of interactive learning tools and methods of monitoring educational and cognitive activities in the process of professional training of bachelors majoring in the specialty 012 Preschool Education.

Key words: *professional training, future educator, active forms of organization of the educational process, interactive learning tools, lecture-visualization, lecture with multimedia support, audiovisual materials, independent learning*

Стаття надійшла до редакції 27.04.2024 р.

УДК 94(430)“1933/1945”

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2024.33.309938](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2024.33.309938)

АРТУР ГОБОЗАШВІЛІ

ORCID ID 0000-0002-0341-7077

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ УТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СОЮЗУ НІМЕЦЬКИХ ДІВЧАТ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ГІТЛЕРЮГЕНДУ

У статті висвітлена діяльність Союзу німецьких дівчат, його створення та аналізуються деякі аспекти його виховного впливу на особистості членкинь цієї організації. Виявлено, що з самого свого створення Союз німецьких дівчат відігравав ключову роль в політиці НСДАП щодо нав'язуванні своєї ідеології молодим жінкам. Перші нечисленні організації дівчат під егідою НСДАП виникли ще в 1923 році під назвою «сестри Гітлерюгенда». Їхнє об'єднання в Союз відбулось лише у 1930 році. З 1933 року склад Союзу німецьких дівчат збільшився до 1711 осіб, і в цьому ж році організація, котрою керувала Елізабет Грайфф-Вальден, увійшла до складу Гітлерюгенда. Процес утворення місцевих відділень BDM, як і Націонал-соціалістичного союзу школярок та груп дівчат під крилом жіночої організації НСДАП припадає на 1930-ті роки.

Відразу після свого призначення лідером імперської молоді у 1933 році Бальдур фон Ширах прийняв постанову про розпуск або заборону конкуруючих молодіжних об'єднань. Щоб уникнути втручання націонал-соціалістів, деякі молодіжні групи пішли на саморозпуск. Інші молодіжні об'єднання були змушені в примусовому порядку перейти в підпорядкування Гітлерюгенда та Союзу німецьких дівчат, що зумовило значний приріст складу цих організацій. Відповідно до Закону «Про Гітлерюгенд» від 1 грудня 1936 року усі юнаки та дівчата Третього рейху були зобов'язані перебувати в лавах відповідно Гітлерюгенда та Союзу німецьких дівчат, що істотно вплинуло на формування їхніх особистісних рис.

Ключові слова: *Союз німецьких дівчат, BDM, Адольф Гітлер, освіта, пропаганда, ксенофобія, Гітлерюгенд, расизм, виховання*

Постановка проблеми. Після приходу Гітлера до влади у Німеччині, колективним самообманом було охоплено всі верстви народу. Дівчата Німеччини не були винятком. Мільйонам сьогоднішніх німецьких бабусь можуть поставити собі запитання: «Як таке могло статися?» Мовчання і небажання говорити про це явище вже давно стало звичною реакцією на це питання. Існує безліч відповідей. Однак сотні свідчень вказують на одну особливість. Вона характеризується різноманітністю особистих почуттів і переживань, особистим досвідом від членства в лавах «Союзу німецьких дівчат». Члени BDM